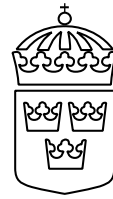

Regeringens proposition 2015/16:8

Sammanställningen i Hälso- och sjukvårdens
ansvarsnämnd

Prop.
2015/16:8

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 25 februari 2016

Stefan Löfven

Gabriel Wikström
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att bestämmelser om vem som ska utse ordförande, andra ledamöter och ersättare i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) samt kvalifikationer för att kunna utses som ordförande, andra ledamöter och ersättare tas bort i patientsäkerhetslagen (2010:659). Regeringen gör bedömningen att dessa bestämmelser i stället bör finnas i förordning. I propositionen föreslås dessutom att uttrycket ställföreträdande ordförande ersätts med uttrycket vice ordförande.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	5
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Sammansättningen av ledamöter i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	6
5	Konsekvenser	8
6	Författningskommentar	8
6.1	Förslaget till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)	8
6.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	8
Bilaga 1	Remisspromemoria sammansättningen i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	9
Bilaga 2	Förteckning för över remissinstanserna	13
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 februari 2016	14

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2015/16:8

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659),
2. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap. 2 §

Ansvarsnämnden består av en ordförande och åtta andra ledamöter. *De utses av regeringen för tre år. Ordföranden ska ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild insikt i hälso- och sjukvård.*

För ordföranden ska *för samma tid utses* en eller flera *ställföreträdare. En sådan ställföreträdare ska vara eller ha varit ordinarie domare.* För varje annan ledamot ska det finnas ett tillräckligt antal ersättare *som ska utses för samma tid som ledamoten.*

Ansvarsnämnden består av en ordförande och åtta andra ledamöter.

För ordföranden ska en eller flera *vice ordförande utses.* För varje annan ledamot ska det finnas ett tillräckligt antal ersättare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Prop. 2015/16:8

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Om det kan antas att den som är under 20 år till följd av ett beteende som avses i 3 § kommer att behöva beredas vård enligt denna lag om beteendet fortsätter och det stöd eller den behandling som den unge behöver inte kan ges med samtycke av den unge själv, om han eller hon har fyllt 15 år, och av den unges vårdnadshavare, får socialnämnden besluta

1. att den unge ska hålla regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson som socialnämnden utsett, eller

2. att den unge ska delta i behandling i öppna former inom socialtjänsten.

När ett sådant beslut meddelas, ska en särskild behandlingsplan finnas.

Bestämmelserna i 13 § andra stycket, 13 a § första stycket samt 21 § första och tredje styckena gäller i tillämpliga delar också i fråga om beslut enligt första stycket. Prövning enligt 13 § tredje stycket av om ett sådant beslut ska upphöra att gälla ska ske första gången inom sex månader från dagen för nämndens beslut.

Bestämmelserna i 13 § andra stycket, 13 a § första stycket samt 21 § första och tredje styckena gäller i tillämpliga delar också i fråga om beslut enligt första stycket. Prövning enligt 13 § andra stycket av om ett sådant beslut ska upphöra att gälla ska ske första gången inom sex månader från dagen för nämndens beslut.

Första stycket är också tillämpligt om den som är under 20 år och som dömts till sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken vid verkställighetens slut bedöms vara i uppenbart behov av fortsatta insatser för att hindra ett sådant beteende som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 2015:984.

3 Ärendet och dess beredning

Inom Socialdepartementet har en promemoria med lagförslag om sammansättningen av HSAN upprättats (*bilaga 1*). Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2016/06214/FS).

Förslaget till ändring i 22 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, finns inte med i promemorian. Förslaget är av rättelsekaraktär och någon remissbehandling har därför inte ansetts behövlig.

De föreslagna lagändringarna i propositionen är författningsteknisk och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över lagändringarna.

4 Sammansättningen av ledamöter i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Regeringens förslag: Bestämmelser om vem som ska utse ordförande, andra ledamöter och ersättare i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) samt kvalifikationer för att kunna utses som ordförande, andra ledamöter och ersättare tas bort ur patientsäkerhetslagen (2010:659). Uttrycket ställföreträdande ordförande ska ersättas med uttrycket vice ordförande.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Regeringens bedömning: Bestämmelser om vem som ska utse ordförande, andra ledamöter och ersättare i HSAN samt kvalifikationer för att kunna utses som ordförande, andra ledamöter och ersättare bör regleras i förordning i stället för i lag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna ställer sig positiva till förslagen eller har inget att erinra. *Inspektionen för vård och omsorg (IVO)* delar uppfattningen att det är naturligt att samla bestämmelserna om HSAN:s sammansättning, ledning och organisation i myndighetens instruktion. IVO lyfter också fram att det är en fördel om bestämmelserna regleras i förordning om de i framtiden behöver justeras. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* tillstyrker förslaget och lyfter fram att det bidrar till en tydlighet att samla bestämmelserna i instruktionen i stället för att reglera i både lag och förordning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: I samband med att patientsäkerhetslagen (2010:659) infördes den 1 januari 2011 ersattes disciplinpåföljderna varning och erinran med en utökad möjlighet att klaga på hälso- och sjukvården och dess personal hos Socialstyrelsen. Ansvaret för hanteringen av klagomål övertogs den 1 juni 2013 av

Inspektionen för vård och omsorg (IVO). I patientsäkerhetslagen infördes också en utvidgad möjlighet att besluta om skyddsåtgärden provotid i de fall en legitimerad yrkesutövare bedömdes utgöra en risk för patientsäkerheten. Därmed försvann den volymmässigt största ärendekategorin från HSAN, dvs. det hälso- och sjukvårdsrättsliga disciplinansvaret, och regeringen beslutade därför om en anpassning av HSAN:s organisation. HSAN är numera en nämndmyndighet med ansvar för att pröva behörighetsfrågor, dvs. frågor om provotid, återkallelse av legitimation och av annan behörighet samt frågor om begränsning av förskrivningsrätten för enskilda yrkesutövare. Socialstyrelsen är sedan den 1 juli 2015 värmyndighet för HSAN med uppgift att sköta administration och handläggarruppgifter. Detta uppdrag sköttes tidigare av Kammarkollegiet. Mot bakgrund av denna förändring är det inte längre en heltidsysselsättning att vara ordförande i nämnden.

Sammansättningen i HSAN regleras i dag i 9 kap. 2 § patientsäkerhetslagen (2010:659). Av bestämmelsen framgår att ansvarsnämnden ska bestå av en ordförande och åtta andra ledamöter. De utses av regeringen för tre år. Ordföranden ska ha varit ordinarie domare. För ordföranden ska regeringen för samma tid utse en eller flera ställföreträdare. Ställföreträdande ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild insikt i hälso- och sjukvård. För varje övrig ledamot ska det finnas ett tillräckligt antal ersättare som ska utses för samma tid som ledamöten.

Det finns inte någon särskild ordning för hur dessa frågor ska regleras. Bestämmelser om vem som ska utse och vilka kvalifikationer som ska gälla för ordförande, ledamöter och ersättare i nämnder regleras i vissa fall i lag. Det gäller t.ex. Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård, Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd. I andra fall regleras dessa frågor i förordning. Det gäller t.ex. Överklagandenämnden för högskolan, Statens skaderegleringsnämnd, Alkoholsortimentsnämnden och Nämnden mot diskriminering.

Regeringen gör bedömningen att bestämmelser om vem som ska utse och vilka kvalifikationer som ska gälla för ordförande, ledamöter och ersättare i HSAN bör regleras i förordning i stället för att regleras i lag. Bestämmelserna skulle lämpligen kunna föras in i förordningen (2011:582) med instruktion för Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. Där finns redan i dag bestämmelser om nämndens ledning och organisation och det är därför naturligt att även dessa frågor regleras i instruktionen. Det bidrar också till tydlighet att samla bestämmelserna i instruktionen i stället för att de ska finnas både i lag och i instruktionen.

Enligt 14 § myndighetsförordningen (2007:515) ska en nämndmyndighet bestå av det antal ledamöter som regeringen bestämmer. En av ledamöterna ska vara ordförande i nämnden och en ska vara vice ordförande. Det är lämpligt att bestämmelserna om sammansättningen av ledamöterna i HSAN anpassas efter myndighetsförordningen. Det innebär att en vice ordförande bör utses i stället för en ställföreträdande ordförande.

5 Konsekvenser

Förslagen föranleder inga ekonomiska eller andra konsekvenser.

6 Författningskommentar

6.1 Förslaget till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

9 kap

2 §

Bestämmelserna om vem som ska utse ordförande, andra ledamöter och ersättare samt kvalifikationer för att kunna utses till ordförande, andra ledamöter och ersättare har tagits bort ur bestämmelsen. Uttrycket ställföreträdande ordförande ersätts med uttrycket vice ordförande.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

22 §

I *tredje stycket andra meningen* görs en korrigeringsått så att en hänvisning rätteligen görs till 13 § andra stycket i stället för 13 § tredje stycket. Se prop. 2015/16:43, s. 57.

Remisspromemoria sammansättningen i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Prop. 2015/16:8
Bilaga 1

Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §

Ansvarsnämnden består av en ordförande och åtta andra ledamöter. *De utses av regeringen för tre år. Ordföranden ska ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild insikt i hälso- och sjukvård.*

För ordföranden ska *för samma* tid utses en eller flera ställföreträdare. *En sådan ställföreträdare ska vara eller ha varit ordinarie domare.* För varje annan ledamot ska det finnas ett tillräckligt antal ersättare *som ska utses för samma tid som ledamoten.*

Ansvarsnämnden består av en ordförande och åtta andra ledamöter.

För ordföranden ska utses en eller flera *vice ordförande*. För varje annan ledamot ska det finnas ett tillräckligt antal ersättare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:582) med instruktion för Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Härigenom föreskrivs att 3 § förordningen (2011:582) med instruktion för Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Bestämmelser om nämndens sammansättning och om vem som utser ledamöterna i nämnden finns i 9 kap. 2 § patientsäkerhetslagen (2010:659).

Föreslagen lydelse

3 kap.

Bestämmelser om nämndens sammansättning finns i 9 kap. 2 § patientsäkerhetslagen (2010:659).

Ordföranden och vice ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild insikt i hälso- och sjukvård.

Ordföranden och övriga ledamöter utses av regeringen för tre år. Vice ordförande och ersättare till övriga ledamöter utses av regeringen för samma tid som ordföranden respektive ledamöten.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2016.

Promemorians förslag: Bestämmelser om vem som ska utse ordförande, andra ledamöter och ersättare i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) samt kvalifikationer för att kunna utses som ordförande, andra ledamöter och ersättare tas bort i lag (patientsäkerhetslagen) och läggs in i förordning (förordningen med instruktion för Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd).

Såväl den som har varit som den som är ordinarie domare ska kunna utses till ordförande, vilket motsvarar vad som i dag gäller för ställföreträdande ordförande. Begreppet ställföreträdande ordförande ska ersättas av begreppet vice ordförande.

Lagändringarna och förordningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2016.

Skälen till promemorians förslag: I samband med att patientsäkerhetslagen (2010:659) infördes den 1 januari 2011 ersattes disciplinpåföljderna varning och erinran med en utökad möjlighet att klaga på hälso- och sjukvården och dess personal hos Socialstyrelsen. Ansvar för hanteringen av klagomål övertogs den 1 juni 2013 av Inspektionen för vård och omsorg. I patientlagen infördes också en utvidgad möjlighet att besluta om skyddsåtgärden prövotid i de fall en legitimerad yrkesutövare bedömdes utgöra en risk för patientsäkerheten. Därmed försvann den volymmässigt största ärendekategorin från HSAN, dvs. det hälso- och sjukvårdsrättsliga disciplinansvaret och regeringen beslutade därför om en anpassning av HSANs organisation. HSAN är numera en nämndmyndighet med ansvar för att pröva behörighetsfrågor, dvs. frågor om prövotid, återkallelse av legitimation och av annan behörighet samt frågor om begränsning av förskrivningsrätten för enskilda yrkesutövare. Socialstyrelsen är sedan den 1 juli 2015 värdmyndighet för HSAN med uppgift att sköta administration och handläggarguppgifter. Detta uppdrag sköttes tidigare av Kammarkollegiet. Mot bakgrund av denna förändring är det inte längre en heltidssysselsättning att vara ordförande i nämnden.

Sammanställningen i HSAN regleras i dag i 9 kap. 2 § patientsäkerhetslagen (2010:659). Av bestämmelsen framgår att ansvarsnämnden ska bestå av en ordförande och åtta andra ledamöter. De utses av regeringen för tre år. Ordföranden ska ha varit ordinarie domare. Av bestämmelsen framgår vidare att en eller flera ställföreträdande ordförande ska utses av regeringen och att det för varje ledamot ska finnas en eller flera ersättare. Ställföreträdande ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Det finns inte någon särskild ordning för hur dessa frågor ska regleras. Bestämmelser om vem som ska utse och vilka kvalifikationer som ska gälla för ordförande, ledamöter och ersättare i nämnder regleras i vissa fall i lag. Det gäller t.ex. Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård, Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd. I andra fall regleras dessa frågor i förordning. Det gäller t.ex. Överklagandenämnden för högskolan, Statens skaderegleringsnämnd, Alkoholsortimentsnämnden och Nämnden mot diskriminering.

Bestämmelser om vem som ska utse och vilka kvalifikationer som ska gälla för ordförande, ledamöter och ersättare i HSAN bör regleras i förordningen (2011:582) med instruktion för Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd istället för att regleras i lag. Där finns redan i dag bestämmelser om nämndens ledning och organisation och det är därför naturligt att även dessa frågor regleras i instruktionen. Det bidrar också till tydlighet att samla bestämmelserna i instruktionen istället för att reglera dem både i lag och instruktion.

Enligt 14 § myndighetsförordningen (2007:515) ska en nämndmyndighet bestå av det antal ledamöter som regeringen bestämmer. En av ledamöterna ska vara ordförande i nämnden och en ska vara vice ordförande. Det är lämpligt att bestämmelserna om sammansättningen av ledamöterna i HSAN anpassas efter myndighetsförordningen. Det innebär att en vice ordförande bör utses istället för en ställföreträdande ordförande.

Vidare bör även den som är ordinarie domare kunna utses till ordförande i nämnden. Syftet med denna ändring är att vidga den krets som kan vara aktuell som ordförande även till verksamma domare. Det är också rimligt mot bakgrund av att rollen som ordförande inte längre är en heltidssysselsättning. Motsvarande bestämmelse finns redan när det gäller utseende av ställföreträdande ordföranden i HSAN. Detsamma gäller också vid utseende av ordinarie ordförande i flera andra nämnder, t.ex. Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård, Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd.

Konsekvenser

Förslagen föranleder inga ekonomiska eller andra konsekvenser.

Ikraftträdande

Lagändringarna och förordningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2016.

Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

9 kap

2 §

Bestämmelserna om vem som ska utse ordförande, andra ledamöter och ersättare samt kvalifikationer för att kunna utses till ordförande, andra ledamöter och ersättare har tagits bort i bestämmelsen.

Förteckning för över remissinstanserna

Prop. 2015/16:8
Bilaga 2

Riksdagens ombudsmän, Domstolsverket, Förvaltningsrätten i Stockholm, Kammarrätten i Stockholm, Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, Inspektionen för vård och omsorg, Socialstyrelsen, Uppsala läns landsting, Jönköpings läns landsting, Gotlands kommun, Västra Götalands läns landsting, Värmlands läns landsting, Jämtlands läns landsting, Västerbottens läns landsting, Famna, Handikappförbunden, Lika Unika, Praktikertjänst, Akademiförbundet SSR, SACO, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges läkarförbund och Vårdförbundet.

Socialdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 februari 2016

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Romson, Wallström, Y Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Lövin, Regnér, Andersson, A Johansson, Bolund, Kaplan, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Wikström

Föredragande: statsrådet Wikström

Regeringen beslutar proposition 2015/16:8 Sammansättningen i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd